

Page 137

Helping Human rights advocates to be more effective:

Хүний Эрхийг Хамгаалагчдыг улам үр дүнтэй байхад нь туслах: Хүний эрхийг хамгаалагчдыг улам үр дүнтэй ажиллахад нь туслах зорилгоор мэдээллийн мэргэжилтэн, тогтолцоог ашигласан нь

Хүний эрхийн ажилтнуудад шинэ ур чадвар, технологи, эсбөгөөс зохион байгуулах ур чадвар суулгах, бодлогын хувьд бэхжүүлэх тактикууд их тустай байдаг.

Сараевын Их сургуулийн Хүний Эрхийн Төв нь хүний эрхийн хамгаалагчдын мэдээлэл хүлээн авалтыг дээшлүүлэхэд анхаардаг. Мэдээллийн хүчирхэг тогтолцоо, мэдээллийн мэргэжилтний голлох үүргийг тэндэхийн ажилтнууд бий болгожээ. Ийм тогтолцоо, мэргэжилтний ур чадварыг ашиглах нь бусад ажилтнуудад өөрсдийн үндсэн хөтөлбөрт зорилтуудад илүү сайн, үр бүтээлтэй анхаарах боломжийг олгодог байна.

Хүний эрхийн байгууллага дотооддоо номын сан, баримтжуулалтын нэгж байгуулснаар мэдээллийн урсгалыг чиглүүлэх, нууц баримтуудыг цэгцлэх, байгууллагын түүхийг он дараалалжуулах, өдөр тутмын ажиллагааг сайжруулахад ажилтнууддаа тусалдаг юм. Энэхүү тактикийн түлхүүр элементүүд гэвэл ур чадвар сайтай номын санч, мэдээллийн мэргэжилтнийг ажиллуулах, зохион байгуулалт сайтай зай талбай, баримт материалын үндсэн цуглуулга, тохиромжтой програм хангамж болон бусад мэдээллийн технологи юм.

Хүний эрхийн номын санч нь хүний эрхийн мэдээллийн технологи, баримтжуулатын мэдлэгтэй байх зэрэг хүний эрхийн байгууллагуудад санал болгох тодорхой ур чадваруудтай байдаг. Номын санчийн үүрэг нь байгууллагын үндсэн зорилготой холбоотой баримт материалуудыг олж авах, үнэлэх, тэдгээрийн үр дүнтэй ашиглалтыг зохицуулах, байгууллагын дотооддоо түгээх явдал юм. Сүүлийн үүрэг нь мэдээллийг ангилах, ач холбогдлоор нь алийг нь тэргүүнд тавихыг шийдвэрлэхээр бусад ажилтнуудтай ойр холбоотой ажиллахад хүргэдэг.

Баримт материалыг цэгцлэх, ажилтнуудын хоорондын үйл ажиллагааг явуулахад хангалттай зай талбайтай байх нь чухал. Баримтжуулах төв нь хамгийн наад зах нь сүлжээнд холбогдсон тооцоолуур, тавиурууд, хавтаснууд бүхий номын санчийн өрөөг бий болгох зайтай байх хэрэгтэй. Ном, бусад материалын үндсэн цуглуулга нь байгууллагын зорилго, түвшингээс хамаардаг. Ерөнхийдээ байгууллага нь өөрийн өнөөгийн болоод ирээдүйн хөтөлбөрүүдэд зайлшгүй чухал мэдээллүүдийг багтаахыг хичээх хэрэгтэй.

Эцэст нь хэлэхэд чадварлаг сайн баримтжуулах төв нь тохиромжтой программ хангамж (каталогжуулах, ангилах, индексжүүлэх, гэх мэт), номын санч нь мэдээллийг чөлөөтэй хүлээн авах боломжтой Интернет холболттой байх юм.

Сараевын Их Сургуулийн Хүний Эрхийн төвийн номын санчийн ажил нь хүний эрхийг хамгаалагчдад хэрэгтэй, цаг хүч чадлаа хэмнэн илүү үр бүтээлтэй байхад нь зориулагдсан мэдээллийг олж авахад чиглэдэг. Тус төв нь нэлээд том бөгөөд нөөц сайтай байгууллага боловч өнөө үед хүний эрхийн бараг бүх ажлууд бүрэн бөгөөд мадаггүй мэдээллийг цаг тухайд нь хүлээж авахыг шаардлагатай болов. Зайлшгүй чухал эх сурвалжуудтай үедээ үүнийг олж авахад нь хүний эрхийг хамгаалагчдад зөвхөн хагас цагийн ажилтан, эсвэл тууштай сайн дурын ажилтантай байсан ч уг байгууллага тусалж чаддаг. Гэсэн хэдий ч байгууллагын үндсэн зорилгод анхандаа нэг их ач холбогдолгүй мэт харагдах энэ ажлын хэр чухал болохыг номын санчид, мэдээллийн мэргэжилтнүүд өөрсдөө байгууллага, гишүүддээ ойлгуулах ухуулгын тактикуудыг ашиглах хэрэгтэй ч байж болох юм.

Хүний Эрхийн төвийн энэ тактикийг би ахин ашигласан бөгөөд ашигтай байх болно гэдгийг нь мэдэж байсан юм. Үүнийг хариуцсан захиргааны ажилтантай нь би хэдэн цагийг хамт өнгөрөөсөн. Номын сан нь үнэхээр замбараагүй байсан гэсэн. Тэгээд тэрээр номын сангаа босгохын тулд гурван сар зарцуулсан юм билээ. Энэ бол бүхэл бүтэн зуны турш ажилласан үнэхээр нүсэр ажил байсан. Надад маш их хэрэг болсон.

— Беа Бодроги, NEKI, Унгар

Broadcasting human rights:

Хүний Эрхийг хэвлэл мэдээллээр цацах: Хүний эрхийн зөрчилд өртөгсдийг дүрс бичлэгийн технологи ашиглан зөрчлийг гаргаж тавихад сургах нь.

Хүний эрхийн ажилтнуудын хувьд өөрсдийн санаагаа олон нийтэд өргөнөөр хүргэх хэрэгцээ нэлээд гардаг. Дэвшилтэт технологи хөгжсөн өнөө үед дүрс бичлэгийн хэрэгсэл, дамжуулж нэвтрүүлэх технологи болон тэдгээрийг ашиглах ур чадвар ихээр шаардагдаж буй.

Унгар, Румынд байгуулагдсан “Хар Хайрцаг Сан” нь үндэсний цөөнх болсон Цыгануудад хандах хандлагыг дээшлүүлэхийн тулд тэднийг орон нутгийн сувгуудаар телевизийн хөтөлбөр бэлтгэн явуулахад сургаж ажилладаг юм.

Тус сан уран бүтээлийн баг бүрдүүлж, тэднийг дуу дүрст бүтээл туурвихад сургаж, хөтөлбөр цацагдах цагийг нь баталгаажуулж, багууд хоорондын хөтөлбөрийн солилцоог хянадаг ажээ.

Хар Хайрцаг Сан 1997 оноос хойш Унгар, Румыний 12 нутагт ойролцоогоор 150 Ромчуудыг өөрсдийнх нь амьдралд нөлөөлж буй асуудлуудыг орон нутгийнхаа үзэгчдэд мэдээлэхэд сургаад байна. Сангийн зүгээс Цыгануудын хүсэлт шаардлагууд юу болохыг асууж лавлан, угсаа гарлын хувьд холимог таван хүнээс бүрдсэн багуудыг байгуулдаг. Сангийн ажилтнууд эхлээд хувь хүмүүсийн үзэл бодлыг сонсон хэлэлцэх, хөтөлбөрт оруулж болох эмзэг асуудлуудыг тодорхойлох зэргээр сан ба багийн гишүүд, мөн багийн гишүүд хоорондын итгэлтэй харилцааг бий болгоход чиглэн ажилладаг.

Түүний дараа багууд телевизийн уран бүтээлийн анхны мэдэгдэхүүнд суралцаж, үндэсний цөөнхийн асуудлаархи шинжээчидтэй зөвлөлдөг.

Сургалтын сүүлийн гурван өдрийн турш багууд өөрсдийн анхны бүтээлээ туурвидаг. Дүрс бичлэгийн камер, гэрэл, микрофон болон бусад шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр сан хангаж өгнө. Ингээд багууд тус тус орон нутгийнхаа телевизэд бие даан ажиллаж, өөрсдийн эх сурвалжуудаар сар тутмын хөтөлбөр хийхээр явцгаах ба Сангийн зүгээс тэдний хөтөлбөрүүдийг цацах тогтмол цагийг баталгаажуулан зохицуулдаг байна. Сургалтын дараагийн

зургаан сарын турш Сан багуудыг удирдан чиглүүлж, хянадаг ба багууд өөрсдийн хийсэн дүрс бичлэгүүдээ солилцдог аж.

Уран бүтээлийн багуудын ажлын үр дүн харилцан адилгүй янз бүр байдаг. Зарим багууд орон нутгийн телевизээр хөтөлбөрөө тогтмол цацах ажлаа үргэлжлүүлж байхад зарим нь одоогоор өөрсдийн ур чадвар, тоног төхөөрөмжөө өөрийн байгууллагын үйл ажиллагааг баримтжуулахад ашиглаж байх жишээтэй. Энэхүү амжилтаасаа улбаалан Хар Хайрцаг Сан телевизийн мэргэжилтэй болохыг хүссэн цыган оюутнуудад зориулсан нэг жилийн сургуулийг нээгээд байгаа билээ.

Хар Хайрцаг Сангийн хөтөлбөр нь бүс нутгийн үндэсний цөөнхийг ялгаварлан гадуурхах болоод муйхар заншил баримтлах явдлыг багасгаж, тэдэнд хандах хандлага, үзэл бодлыг өөрчлөхөд дэм болж байна. Унгар, Румын дахь цыганууд нь ихэвчлэн зонхилох хүн амаасаа тусгаарлагдмал, тулгамдаж буй асуудлууд нь далдлагдмал байдаг Түүнчлэн тэд улсынхаа нийт иргэдтэй адил хэмжээнд боловсрол эзэмших, бусад эх сурвалжуудыг ашиглах боломжгүй амьдардаг. Хар Хайрцаг Сангийн сургалтын хөтөлбөр нь оролцогчдодоо өөрсдийн асуудлыг илэрхийлэхэд нь шаардагдах чадварыг зөвхөн өгөөд зогсдоггүй, тэдгээр үйл явдлуудыг үндсэн хүн амын дундаж давхаргынхан дуртайяа сонирхохуйц байдлаар нэвтрүүлэн цацахад тусалдаг юм. Энэ нь бүх нийтийн хүний эрхийг дэмжихээр хүн амын зонхилох болон цөөнхи хэсгийнхэн хамтран ажиллах соёлыг төлөвшүүлэхэд тусалж буй билээ.

Page 139

Documenting torture:

Эрүү шүүлтийг баримтжуулах: Эрүү шүүлтийг баримтжуулж, хохирогчдыг дэмжих мэргэжилтнүүдийн сүлжээ байгуулах нь

Хууль сахиулах байгууллагуудын үйлдсэн хүний эрхийн зөрчлүүдийг гаргаж тавих, эрүү шүүлт хэрэглэж буй талаар нийтийн ойлголтыг дээшлүүлэхийн тулд эмч нар болон өмгөөлөгчидтэй хамтран ажилладаг нэгэн байгууллага Кени улсад бий.

Хараат бус Эмч-Хуульчдын Бүлэг (IMLU) хэмээн бүртгэгдсэн энэ төрийн бус байгууллага нь хохирогчид болон тэдний гэр бүлийнхэнд үйлчилгээ үзүүлдэг

эмч нар, өмгөөлөгчдийн сүлжээ юм. Хууль сахиулах байгууллагынхантай холбоотой сэжиг бүхий үхэл, эрүү шүүлт хэрэглэсэн байж болзошгүй хэргүүдийн баримтжуулалт болон хоригдлууд, эрүү шүүлтийг даван туулсан хүмүүст үзүүлсэн эмнэлгийн ба хууль зүйн туслалцаанд бие даасан мөрдөн шалгалт хийх ажиллагаа тэдний үйлчилгээнд багтдаг аж.

IMLU нь Кенийн Эмч нарын Нийгэмлэгийн Хүний Эрхийн Байнгын Хороо гэх зэрэг мэргэжлийн хороод болон эрүү шүүлтийг таслан зогсоох үйлсэд санаа тавьдаг хуульчдын бүлгийг үүсгэн байгуулах явдлыг дэмжих замаар анх өөрийн сүлжээг зохион байгуулжээ. Хороод байгуулагдмагц IMLU нь эрүү шүүлтийн талаар ажилладаг эмнэлгийн ажилтнууд, өмгөөлөгчдийн чадавхийг бэхжүүлэх цуврал сургалт, хэлэлцүүлгүүдийг явуулсан байна. Сургалт, хэлэлцүүлгүүд нь хүний эрхийг тодорхойлох, шоронгийн захиргаатай харилцаа тогтоох, хүний эрхийн хууль тогтоомж, зөрчлүүдийн талаар мэргэжилтнүүд ба төрийн ажилтнуудыг сургах зэрэг сэдвүүдийн дор орон даяар зохион байгуулагдав.

Эрүү шүүлтийн хохирогчид, тэдний гэр бүлийнхэнд хүрэхийн тулд IMLU Кенийн олон янзын шашны байгууллагууд, өмгөөлөгчид, эмч нар, ТББ-уудтай сүлжээтэй ажилладаг. Үйлчлүүлэгчид нь гэр бүлийн гишүүдээсээ эмнэлгийн ба хууль зүйн удирдамжийн дагуу нарийн баримтжуулсан байцаалт өгөх хүсэлт гаргаж чаддаг.

IMLU нь эрүү шүүлтийн нотлох баримт олдвол хууль ёсны нөхөн сэргээлтийг шаардах талаар үйлчлүүлэгчдээ зоригжуулж өгдөг юм. Хууль зүйн туслалцаа авах төлбөрийн чадваргүй үйлчлүүлэгчдийг IMLU өмгөөлөгчдийн сүлжээ, хууль зүйн мэргэжлийн үйлчилгээ эрхэлдэг ТББ-ууд руу илгээнэ. Үүний зорилго бол олон нийтийн ашиг сонирхлыг хөндсөн хэргүүдийг мөрдөж, эрүү шүүлтийг хэрэглэхээс урьдчилан сэргийлэх загварыг бий болгох, эрүү шүүлт үйлдэгчдэд сануулга өгөх явдал билээ. Кенид эрүү шүүлтийг илчлэн гаргах IMLU-ийн тасралтгүй оролдлогуудын дүнд хэд хэдэн хэргүүд шүүхэд шилжиж, хоригдлуудын аж байдал, эмчилгээнд санаа тавих байдал дээшилсэн. Түүнчлэн одоо шоронгийн эрх баригчид эрүү шүүлт, бие махбодын шийтгэлүүдийг хэрэглэхийг бууруулж, шоронгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах сонирхолтой буйгаа харуулдаг болжээ.

2002 оны эцсээр шинэ засгийн газар төрийн эрх авсанаас хойш төрийн албан хаагчид хүний эрхийн IMLU-тай хамтран ажиллаж эхлээд байна.

Мэргэжлийн сүлжээдийг зохицуулж, гишүүдийг нь эрүү шүүлтийг баримтжуулахад сургаснаар IMLU нь Кени улсын эрүү шүүлтийн талаарх ойлголтыг дээшлүүлсний, дүнд эрх баригчид эрүү шүүлтээс сэргийлэх нэмэлт шахалтуудад ороод байгаа юм. Тус сүлжээ нь мөн эрүү шүүлтийг зогсоохын төлөө улс орон даяарх дэмжлэгийг бэхжүүлж, өөрсдийн ур чадвараа хүний эрхийг дэмжихэд зориулах гэсэн зарим эмч, өмгөөлөгчдийн шаардлагыг онцлон авч үздэг.

Гэхдээ энэхүү үйлс сорилт, бэрхшээлгүйгээр явж ирээгүй юм. Үйлчилгээнүүдийнхээ шаардлагын улмаас хохирогчдыг дэмжих санхүүгийн чадавхиа ихэнхдээ хэтрүүлэх, хөдөөгийн хохирогчид ихэвчлэн нийслэл Найроби хотод оршин суух сүлжээний өмгөөлөгчдөөсөө хариу авах нь удаашралтай байх зэрэг бэрхшээлтэй IMLU тулгарч байв. Мөн хэргийг дахин мөрдөн шалгах ажиллагааг баримтжуулах ажилд нь цагдаагийн байгууллага хөндлөнгөөс оролцон саад хийх, сүрдүүлэх явлууд ч гардаг байна. Иймд тийнхүү саад хийж буй явдлыг буруушаах бусад ТББ-уудтай нэгдэн ажилладаг.

Page 140

The eyes and ears of human rights:

Хүний Эрхийн Нүд ба Чих: Хүний эрхийн нөлөөллийн ажилд дүрс бичлэг ашиглах эрхийг ТББ-уудад олгох нь.

ГЭРЧ /WITNESS/ байгууллага нь дэлхий дахины хүний эрхийн байгууллагуудыг өөрсдийн ажилдаа дүрс бичлэгийг нөлөөллийн хэрэгсэл болгон бүрдүүлэхэд тусладаг юм. Хувь хүний гэрчлэлийн хүч чадал, зураг дүрс бол мянган үгнээс үнэтэй хэмээх зарчимд үндэслэсэн WITNESS-ийн ба түүний хамтрагчдын дүрс бичлэгүүд нь нотлох баримт болж; хүний эрхийн зөрчлүүдийн заргуудыг баримтаар нотлоход; улс орны хүний эрхийн байдлыг харуулсан албан ёсны дүгнэлт болох, олон улсын ба бүс нутгийн байгууллагуудад илгээх бичмэл тайлангуудтай сөрөгцүүлэн дагалдуулахад; жирийн иргэдийн боловсрол болон идэвхийг өдөөхөд; мэдээллийн хэрэгслэлүүдээр мэдээлэл түгээхэд; интернэтээр дамжуулан хүний эрхийг дэмжихэд; болон дэлхий даяар телевизээр цацах баримтат кино бүтээхэд ашиглагдаж ирлээ.

1992 онд байгуулагдан New York хотод төвлөж буй WITNESS байгууллага нь Төв Америкийн гудамжны хүүхдийн талаархи “нийгмийн цэвэрлэгээ”-ээс эхлэн Сьерра Леоны иргэний дайны үеэр бэлгийн хүчирхийлэлд өртсөн охид, эмэгтэйчүүд, АНУ-дахь ажилчдын хөдөлмөрийг завшигч үйлдвэрүүд, Бирмын орон нутгаасаа зайлуулагдсан хүмүүс гээд олон янзын асуудлаар 50 орны 150 гаруй байгууллагатай хамтын ажиллагааг бий болгожээ.

WITNESS нь дүрс бичлэгийг үр дүнтэй ашиглах урт хугацааны чадавхийг бий болгохоор зорьдог, дүрс бичлэгийн амжилт уналтын тэнцвэрийг хадгалж чадахуйц тусгай кампанит ажлыг явуулах боломжуудыг эрэлхийлж байдаг хамтрагчдыг сонгодог. Хамтрагчтай болмогц WITNESS дүрс бичлэгийн тоног төхөөрөмжийн болон сургалтын бүлэг байгуулж, дүрс бичлэгийн арга барилын сургалтууд, хүний эрхийн ажилд дүрс бичлэгийн хэрэгслэлийг ашиглах эрчимжүүлсэн заавар өгөх, дүрс бичлэгийн чанарын уялдаат үнэлгээ, яаралтай бүтээлийн туслалцаа, хүчтэй баримтат кино хийх бүтээлч шүүмжлэл зэргийг дараалан зохион байгуулдаг.

WITNESS болон түүний хамтрагчид цуглуулсан бичлэгүүдийнхээ хүрээнд дүрс бичлэгийн нөлөөллийн кампанит ажлуудыг эхлүүлдэг. Тэдгээр нь бичлэгийг нэвтрүүлэх, үзүүлэх тайз индрүүд, бусад байгууллага, сүлжээнүүдийн хамтын ажиллагаа, голлох үзэгчдээс өмнө хүрэх зорилтот үзүүлбэрүүд, үйл ажиллагаанд оролцох үзэгч-хувь хүмүүст хүрэх боломжууд гээд олон хэсгээс бүрддэг. Кампанит ажлууд нь гол шийдвэр гаргагчдын жижиг бүлэгт дүрс бичлэгийг ашиглан нөлөөлөхөөр эс бөгөөс тухайн асуудлын хүрээнд залуусын хөдөлгөөнийг өргөжүүлэхээр чиглэсэн байж ч болох талтай.

Хүний эрхийн мэдээллийн өвөрмөц эх сурвалж болж бүх нийтэд ашиглагдах боломжтой WITNESS-ийн архивт бичлэгүүд хадгалагддаг.

Дүрс бичлэгийн хэрэгсэл ашиглаж буй хүний эрхийг дэмжигчид нь орон нутгийн байдлаас хамааран хамгаалагдах эсвэл аюулд өртөх боломжтой гэдгийг WITNESS тодорхойлжээ. WITNESS өөрийн ажилтнууд, хамтрагчдынхаа туршлагыг ашиглан өөрсдийн нөхцөл байдалд тохирсон аюулгүй, тохиромжтой бодлогыг бий болгоход нь бусдад тусалдаг. Мөн түүнчлэн дүрс авч байгаа болон дүрсээ авахуулж хүний хоорондын итгэлцлийн чухлыг анхааруулж, дүрс бичлэгийн хэрэгсэлд яриа өгөхийн эрсдлүүд, давуу талуудыг тодорхой тайлбарлаж өгдөг ажээ.